

fuerit ad Metropolitanam electionem devolvitur: sed cum Tridentinum non auferat Capitulum potestatem, hinc est, quod etiam termino octo dierum elapso, si adhuc Metropolitanus non elegerit, si Capitulum Vicarium eligat, mora purgata, valida erit electio, cum non irritetur à Concilio. Sic *Garc. de Benef. p. 5. cap. 7. n. 7. & alii.* Hic terminus octo dierum currit Capitulo, etiam à die scientiæ translationis Episcopi ad aliam Ecclesiam, quando à S. Pontifice fuerit Episcopus à vinculo prioris Ecclesiæ absolutus. Ante Vicarii electionem infra octo dies faciendam, administratio jurisdictionis eo tempore penes totum Capitulum residet, non autem penes primam Dignitatem, scilicet, Decanum. Et licet de Jure Communi non teneretur Capitulum constituere Vicarium, cum per se posset jurisdictionem exercere; secus est hodie: quippe ultra octo dies, non potest differre Vicarii Constitutionem cum Tridentina, quod omnino Vicarium constituere tenetur. Non tamen ipse est necessarius eligendus de gremio Capituli; tamen cæteris paribus extraneo præferendus erit, si idoneus in Capitulo inveniat. Et quidem unus tantum eligendus est, non plures, nisi stante consuetudine immemorabili, quæ debet attendi, ita declaratum à Sacra Congreg. ait *Barbos. de Offic. Episc. alleg. 54. n. 156.* quamvis Panvin. tenet, posse Capitulum liberè unum, vel plures Vicarios eligere. In ejus electione non est necessarius servanda forma *Text. in C. 42. de Elect. nec forma Trid. sess. 25. de Regul. cap. 6.* sufficit, si in aliquem major pars Electorum consentiat, ex *Declar. Cardin. Garc. de Benef. p. 5. cap. 7. n. 22.* Vicario constituto providendum est de competenti salario ex bonis Ecclesiæ vacantis, nisi sit Canonicus, vel de gremio Ecclesiæ. Si Canonicus sit, & à choro absit, inspecto juris rigore, non potest percipere distributiones quotidianas. Si in choro assistat, debet in proprio loco suæ antiquitatis sedere: si non sit Canonicus sedet in sede portatili, non in prima sede, & in Processionibus à prima Dignitate post Episcopum præfertur. Eligi ergo debet juxta *Trid. sess. 24. de Ref. cap. 16. Qui saltem in Jure Canonico sit Doctor, vel Licentiat, (& quidem in aliqua Universitate) vel alias, quantum fieri poterit idoneus; si sciens factum fuerit, ad Metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur. Et si Ecclesia ipsa Metropolitana fuerit, aut exempta, tunc antiquior Episcopus ex Suffraganeis in Metropolitana, & propinquior Episcopus in*

exempta Economum, & Vicarium idoneos possit constituere. Formulam creandi Vicarium Capitularem affert, & explicat *Barbos. de Offic. Episc. alleg. 54. ex. n. 159.* Si electus non sit Doctor, vel Licentiat in Jure Canonico in aliqua Universitate, erit nulla electio, juxta *Garc. de Benef. p. 5. cap. 7. n. 10.* & certè Doctor Sacrorum Canonum quoad hoc Officium, præfertur Magistro, vel Doctori Theologia. Electio facta de Theologo, omisso Canonista, erit nulla. *Barbos. Valenz. & alii,* qui varias Declarationes afferunt. Sed cum in Concilio detur arbitrium Capitulo alium idoneum eligendi, & hoc per particulam disjunctivam, ad cujus verificationem qualibet pars disjuncti sufficit. *C. 4. de Rescript. indè tenendum est, quod electio facta à Capitulo de Theologo, non erit nulla, nec irritanda. Solorz. Polit. Indian. lib. 4. cap. 13. f. 606. alios citans, & praxim Hispania. Si Vicarius non est Doctor, potest Capitulum ei Doctorem in Consultorem, vel Assessorem designare: alioquin poterit ipse Vicarius Consultorem Doctorem eligere in casibus, in quibus eo opus sit. A Vicario Capituli non datur appellatio ad Capitulum, quia idem est utriusque Tribunal, & Jurisdictio. Arg. C. 2. de Consult. in 6.*

301 Quoad cæteras qualitates debet Vicarius Capituli habere easdem, quæ in Vicario Episcopi requiruntur. Est tamen major jurisdictio Vicarii Capitalaris, quam Vicarii Episcopi, & potest sine speciali commissione Diocesim visitare. *Barbos. de Canon. & Dignit. cap. 42. n. 68.* potest tamen Capitulum aliqua reservare alteri deleganda. Capitulum ergo in Constitutione Vicarii, potest ipsi modum, & tempus procedendi præfigere. Nam cum à Capitulo dependeat Vicarii jurisdictio, illam ampliare, & restringere potest: imò potest Vicarium eligere cum clausula, ut per unum tantum annum duret: expedit tamen ut simpliciter constituitur. Et tunc ejus officium durat, quamdiu sedes vacat. Et sic facta electione, quamdiu officium fundum censetur Capitulum, ut non possit Vicarium ad libitum revocare, ut in Hispania servatur: quamvis plures contrarium teneant, & etiam in electione Vicarii Capitulum apposuisset clausulam de non revocando sine causa: quin & si juramentum abjecisset, adhuc posse cum causa, & sine eâ Vicarium revocare dicunt, plures Declarationes allegantes. Vid. *Solorz. Polit. Indian. L. 4. cap. 13. f. 608.* ubi plures pro utraque parte refert. *DD.*

& *Declarat. Cardinal.* Constitutus verò ob negligentiam Capituli à Metropolitanano, potest ad ipsius Metropolitanani nutum revocari, sicut constitutus ab Episcopo potest ad libitum Episcopi revocari. Et ita declaratum est apud *Barbos. de Canon. & Dignit. C. 42. n. 48.*

202 Vicarius Episcopi, vel Capituli non potest sibi substituere Vicarium, cui totum officium committatur. *C. 4. h. 1.* quod non solum de Vicario in beneficio, sed de Vicario Capituli, vel Episcopi, etiam intelligitur à DD. nisi ad breve tempus, nonque nimis frequentè, ob infirmitatem, absentiam, vel aliud justum impedimentum, vel accedente autoritate Episcopi, vel capituli; vel unam, vel alteram causam delegare poterit: v. g. si à Capitulo sit electus cum potestate substituendi pro casu infirmitatis, vel absentiae: & in aliis similibus casibus. Jurisdictio Vicarii Capituli expirat, postquam novus Episcopus confirmatus est, & Episcopatus possessionem accepit. Et ab ipso Vicario, Economo, & aliis Officialibus Ecclesiæ vacantis rationem exiget Episcopus administrationis, quam habuerunt, Sedevacante, potesque illos punire, si in suo officio deliquerunt, etiamsi redditis rationibus à Capitulo, vel ab eo Deputatis absolutionem, aut liberationem obtulerint. *Trid. sess. 24. de Ref. cap. 16. Barbos. de Offic. Episc. alleg. 54. n. 181.*

303 Vicarius Foraneus est ille, qui foris, id est, extra Civitatem residet, & non pro totius Diocesis causis, sed pro una illius parte designatur, habetque officium cum jurisdictione, sed non Dignitatem, cum careat præminetia, ac proinde non præcedit Collegiarum Praepositos: habetque diversum Tribunal, ac Episcopus; appellaturque à Vicario foraneo ad Episcopum, nec habet ordinariam, sed tantum delegatam jurisdictionem ab ipso Episcopo: nec ipse Vicarius foraneus, nec alii Vicarii designati à Prælati inferioribus Episcopo, possunt esse Papæ delegati, cum careant Dignitate. *Cap. 11. de Rescript. in 6.*

304 Vicarius Pontificis, qui hodie debet esse Cardinalis, habet jurisdictionem, & quidem tamquam Episcopus, in his, quæ intra Urbem sunt, & extra eam usque ad quadragintamilliaria, de quo fit mentio in *C. 13. de Exces. Prælat.* Quando Pontifex ab Urbe discedit, relinquunt in ea Vicarium, seu Legatum, qui habet jurisdictionem tantum intra Urbem ex commissione Pontificis. *C. 5. h. r. Et ibid. Genz.*

ex n. 6. *Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 15. n. 48.* Huc potest reduci aliud genus Vicariorum, quos olim Episcopi habebant. Si quidem ipsis quidam Coadjutores dabantur, qui Græcè dicebantur *Chorepiscopi*: fueruntque instituti ad exemplum 72. Discipulorum, constituebantque quamdam speciem mediam inter Episcopos, & Sacerdotes: majores his, illis verò inferioribus. In pagis, & in villis erant Episcoporum Vicarii, sicut nunc sunt Vicarii foranei. Et à pagis Chorepiscopi dicebantur, quasi pagorum essent Episcopi, sumpta denominatione à duobus vocibus Græcis. In pagis enim plura munera Episcopalia exercebant, distribuere elemosynas pauperibus, conferre Ordines minores, & etiam Subdiaconatum, qui in illis temporibus non erat Ordo Sacer, habebantque animarum curam, aliaque hujusmodi. Sed quia crescente eorum ambitione affectabant, quod est proprium Episcoporum, conferendo Ordines majores, & alia munia Episcopalia exercendo: imò & consecrationem Episcopalem usurpabant, idè eorum Ordo meritò ab Ecclesia fuit damnatus, & repulsus in *C. 3. c. 4. c. 5. D. 68.* Alii Chorepiscopi, vel potius *Coepiscopi* dabantur, qui verè Episcopi erant, & in pagis tamquam Episcopi administrabant, ut sunt hodie Episcopi *Titulares. Gonzal. in C. 1. de Privileg. ex n. 7. Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 16. Diction. Univers. de Trevoux, V. Choreveque:* ubi probat, quod non debet scribi *Chorepiscopus*, ut aliqui non vulgares faciunt, sed *Chorepiscopi*, ut voci Græcæ correspondeat.

TIT. XXIX.

De Officio, & potestate Judicis Delegati.

305 *JUDEX à jure, sive à justo dicendo* nomen accepit. *C. 10. de Verb. signif. Et est persona legitima, seu Legibus non prohibita publicam potestatem habens cognoscendi de controversiis litigantium, & pronuntiandi de eisdem.* Alius est *Notionalis*, seu *Pedanus*, qui solum cognitionem sine jurisdictione habet: & tales sunt, qui in foro Sæculari *Commissarii* dicuntur, & in foro Ecclesiastico *Audiores.* Alius est *Jurisdictionalis*, qui scilicet jurisdictionem obtinet. Et quidem alii habent jurisdictionem ordinariam, de quibus infra dicemus: alii jurisdictionem de-

legatam habent, & delegati dicuntur, qui scilicet jurisdictionem habent non ex munere proprio, sed ex commissione alterius concessam. L. 5. L. 16. ff. de Jurisd. L. 1. L. 19. tit. 4. p. 3. Delegare ingenere est alium in suum locum substituere, seu ipsi vices suas committere: qui taliter ab ordinario substituitur, appellatur *delegatus, commissarius, Judex extra Ordinarius, & Judex datus*. Si à delegato substituitur *Judex subdelegatus* dicitur: Et certe potest quic hanc jurisdictionem delegatam habere, non solum à Jure Ordinario, sive supremo, ut Pontifice, sive inferiori, ut Episcopo, vel alio Magistratu, L. 1. tit. 4. p. 3. ibi: *Otra manera, y ha de Jueces à que llaman delegados, que quiere tanto decir, como omes, que han poderio de judgar segun les mandan los Reyes, ò los Adelantados, ò los otros Jueces Ordinarios*. Sed etiam possunt tales Judices jurisdictionem delegatam habere à jure ipso, vel Canone. Sic talis jurisdicção in pluribus casibus ex specialia concessione Episcopis à jure conceditur in Exemptis tamquam Sedis Apostolicæ delegatis. C. 13. de Offic. Ordin. C. 9. de Hæretic. C. un. §. fin. de Stat. Regul. in 6. Trid. sess. 6. de Ref. cap. 4. Et sess. 22. de Offic. Episc. alleg. 92. n. 3. Sanch. de Matr. lib. 8. D. 2. n. 10. contra alios apud ipsos, qui dicunt in tali casu ipsi Episcopis concedi jurisdictionem ordinariam. Aliquando hæc delegatio competit alicui ratione Dignitatis, qua gaudet, ut in Textibus citatis competit Episcopis: aliquando ratione personæ, quando scilicet, personæ determinatæ, & nomine expresso committitur jurisdicção: Et hæc potest committi ad certam, vel certas causas, v. g. ad aliquam controversiam inter certas personas dirimendam, vel dispensationem in aliquo matrimonio faciendam. Et potest committi ad universitatem causarum, quando scilicet, alicui committuntur, vel omnes causæ universim, vel saltem in aliquo genere subalterno, v. g. matrimonii, vel decimarum, etiamsi talis jurisdicção ipsi restringatur ad certum locum, vel tempus, vel quantitatem: v. g. ut de decimis cognoscat in hac civitate tantum, intra annum, & quæ non excedant valorem decem aureorum. Hi enim quibus universitas causarum committitur habet jurisdictionem *mandatam*, quæ in rigore à jurisdictione delegata distinguitur: sed jam omnes delegatam jurisdictionem habere dicuntur. Ille, cui committuntur omnes causæ tractandæ in-

ter Titium, & Cajum, si delegatio extendatur ad quascumque causas, etiam futuras, est delegatus ad universitatem, vel potius generalitatem causarum. Sanch. de Matr. lib. 3. D. 31. n. 4. secus aliter.

306 Delegatus differt à Jure Ordinario, quia hic jure proprio exercet jurisdictionem, secus delegatus: qui tantum eam nomine alieno exercet: à Vicario Generali differt, quia licet Vicarius vice alterius jurisdictionem exerceat, eandem tamen, & in eodem Tribunali, ac principalis habet. Ab arbitrio compromissario differt, quia hic non jurisdictionem, sed simplicem cognitionem habet. A mero Executore differt, quia hic non jurisdictionem, sed tantum nudum habet ministerium. Quando sine jurisdictione aliquibus committitur examen causæ controversæ, vel testium, ut rem omnem deferant ad suos principales Judices, ut hi sententiam ferant, tales in foro Civili vocantur *Commissarii*, vel *Consulentes*, in foro Ecclesiastico *Auditores*.

307 Non solum Princeps Supremus, qui aliquando ob multitudinem causarum aliquas delegat, sed etiam Judices inferiores, ordinariam potestatem habentes, possunt aliquas causas delegare, seu vices suas aliis committere. C. 7. de Offic. Ordin. in 6. Cum possit quis per alium, dum non prohibeatur, quod potest facere per se ipsum. C. 68. de Reg. jur. in 6. L. 19. tit. 4. p. 3. L. 5. L. 10. ff. de Jurisd. ibi: *Solet Prætor jurisdictionem mandare, & aut omnem mandat, aut speciem unam, & is, cui mandata jurisdicção est, fungetur vice ejus, qui mandavit, non sua, non verò potest judex totam suam jurisdictionem alii committere, quia hoc esset se abdicare officio suo, quod sine Principis consensu facere nequit. L. pen. de junct. Gl. V. Abdicando, ff. de Offic. Præsid. etiam possunt causas delegare Prior, & Consules Mercatorum secundum jurisdictionem, quam ex L. 1. tit. 13. lib. 3. R. C. habent: & etiam Protomedici in casibus. L. 1. tit. 16. lib. 3. R. C. exceptis casibus, L. 2. tit. 16. lib. 3. R. C. aliis causas committere possunt. Gonz. in C. 3. h. t. n. 7. alios referens. Delegatus verò regulariter subdelegare nequit L. 5. ff. de Jurisd. nisi à delegante hanc potestatem accipiat, quia non habet majorem potestatem, quam, quæ ipsi à delegante concessa est. Sanch. de Matr. lib. 3. D. 31. ex n. 5. vel si sit delegatus ad universitatem causarum; nam tunc unam, vel alteram subdelegare potest, cum æquiparetur Ord-*

nario; arg. C. 7. h. t. L. 5. ff. de Jurisd. articulus verò non jurisdictionalis, seu nudum ministerium, vel executio potest à quocumque delegato subdelegari. C. 27. h. t. Delegatus tamen à Papa, vel ab alio Principe potest aliis subdelegare, ob eminentiam Principis, quem representat; & in hoc æquiparatur Ordinario. C. 3. C. 28. C. fin. h. t. L. 19. tit. 4. p. 3. ibi: *Los que son puestos por mandado del Rey pueden poner otros en sus logares, que oyan, è libren aquellos pleytos señalados, que el Rey les encomendare: quier sean comenzados ante ellos por demanda, è por respuesta, quier non. Mas los otros delegados à quien los Jueces Ordinarios mandan oír, è librar algunos pleytos señalados, non pueden poner otros que los libren en logar dellos, si primeramente non fueren comenzados por demanda, è por respuesta ante ellos. L. 5. C. de Judic. ibi: A judice judex delegatus judicis dandi potestatem non habet: cum ipse judiciario munere fungatur, nisi à Principe judex datus fuerit. Non tamen poterit delegatus Principis subdelegare, si in rescripto dicatur, quod cognoscat: per se ipsum, vel personaliter, vel si forte ob arduitate causæ sit electa personæ industria. C. 3. in fin. h. t. si causa simpliciter est duobus commissa, nulla alia clausula adjuncta potest unus alteri condelegato suas vices committere, & subdelegare. C. 6. h. t. & tunc sententiam profert tamquam delegatus, & subdelegatus sui Collegæ. Si causa duobus sit commissa, cum clausula; quod si ambo interesse non possunt, alter solus procedat, unus delegatus non tenetur subdelegatum admittere, sed potest illum per exceptionem repellere, & procedere solus. Nam ex dicta clausula constat, unum solum posse procedere, si alter nolit. C. 34. h. t. Subdelegatus iterum subdelegare non potest, cum nullibi hoc invenitur concessum. Sanch. de Matr. lib. 3. D. 31. nuon. 9. Aceded. & alii.*

308 Omnes, qui specialiter non prohibentur, possunt Judices delegati constitui: debent tamen esse majores 20 annis, sed si 18. excesserint, si Princeps scienter ipsis commissionem dederit, censetur in ætate dispensare, vel si partes in ipsos consentiant, potest fieri delegatio. C. 14. h. t. licet tales non possint esse arbitri compromissarii, etiam partibus consentientibus. L. 41. ff. de Recep. qui arbitri. & ratio disparitatis est, quia in arbitrio majus præjudicium, quam in delegatio- ne potest inferri: cum arbitri non possit

recusari, nec ab eo facile appellatur, quod secus accidit in delegato. Hodie in nostra Hispania delegatus debet habere 26. annos; nisi Princeps dispenset, ob generalitatem. L. 2. tit. 9. lib. 3. R. C. abrogatis, seu declaratis. L. 5. tit. 4. p. 3. L. 3. tit. 9. lib. 3. R. C. & ibid. Aceded. Gonz. in C. 4. h. t. n. 4. licet aliter sentiat Greg. Lop. ind. L. 5. V. Major. Causa Ecclesiasticæ, vel etiam temporales personarum Ecclesiasticarum non possunt de Jure Communi Laicis delegari, nec Clerico & Laico. C. 2. de Judic. C. 12. C. 18. de For. Compet. Pontifex verò, qui supra omne jus Ecclesiasticum est, potest ex plenitudine potestatis Laico quascumque causas Ecclesiasticas, & spirituales, etiam inter Clericos controversas delegare; arg. C. 4. de Conces. præbend. Navarr. Covarr. Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 2. n. 160. & alii com. possunt tamen Laici de Jure Communi arbitrium ferre, & Consilium dare in causa Ecclesiastica. C. 9. de Arbitr. quia in hoc nullam jurisdictionem exercent. Et hac ratione Laici possunt esse Assessores Judicum Ecclesiasticorum, etiam in causis Ecclesiasticis, & spiritualibus. Præterea, ut quis possit esse delegatus Papæ, non solum debet de Jure Communi esse Clericus, capax jurisdictionis Ecclesiasticæ, sed insuper debet habere Ecclesiasticam Dignitatem, vel personatum, vel Canonatum in Ecclesia Cathedrali. C. 11. de Rescript. in 6. Principalis Episcopi Officialis, & Prior Conventualis possunt esse Pontificis delegati; secus Prior Claustralis; & Vicarius foraneus. C. 2. de Rescript. potest tamen Pontifex causam delegare etiam simpliciter Sacerdoti, vel derogando constitutioni in C. 11. de Rescript. in 6. vel addendo clausulam *ex certa scientia*. Nam tunc in ea dispensare censetur Delegatus Episcopi potest esse quilibet Clericus, etiam simplex. Gloss. in C. de Rescript. in 6. V. Sedis Apostolicæ. Et si ipsius est subditus potest compelli ad acceptandam delegationem, juxta causam cessante. Secus si subditus non sit: nec partes illum admittere tenentur, si nolent. L. 17. tit. 4. p. 3. quia præcipienti extra territorium suum, vel supra suam jurisdictionem, imponi non paratur. D. fin. ff. de Jurisd. Sed si talis delegatus acceptavit delegationem potest cogi, ut procedat. Molin. de Just. & Jur. tr. 5. L. 16. n. 1. quinimo, & delegatus debet cognoscere de causa delegata intra territorium delegantis, quamvis delegans, etiam extra territorium suum existens possit cau-

causam delegare: in territorio tamen definiendam. *L. 17. tit. 4. p. 3.* Delegatus Principis potest, cum Principem representet, quemcumque illius subditum cogere subdelegationem acceptare, & in delegato Papæ hæc potestas ad omnes Christi fideles ob prædictam rationem extenditur. *C. 28. h. t.* Delegati nequeunt constitui amentes, furiosi, impuberes, muti, surdi. *C. 1. §. Tria, 3. q. 7. excommunicati. C. 24. de Re jud. infames, servi, nec foemina.*

309 Eadem causa potest pluribus simul delegari. *C. 16. h. t.* & quidem potest insolitum delegari, vel simpliciter. Insolitum delegatur, quando hæc, vel similis apponitur clausula: *Ut omnes, aut duo eorum, aut etiam unus procedat. Simpliciter*, quando non constat, insolitum delegari. Si eadem causa pluribus insolitum delegatur, locus est præventioni, & alii non possunt se intromittere, quando unus cognoscere coepit, nisi infirmitate, vel alia causa impeditus, non possit; aut malitiosè nolit procedere. *C. 8. h. t. in 6.* Si non insolitum, sed simpliciter causa sit delegata, & unus sine altero procedat, cum limites excedat mandati, erit processus ipso jure nullus, nisi aliter sit expressum in forma commissionis. *C. 16. C. 21. h. t. L. 39. ff. de Re judicat.* nec sufficit quod postea ratum habeatur factum ab ipso. *Gloss. in C. 21. h. t. V. Teneatur*, quia quod ab initio vitiosum est tractu temporis convalescere non potest. *C. 18. de Reg. jur. in 6. L. 29. ff. eod.* Nec ille tertius potest huic juri ob favorem publicum introducere, renuntiare. *L. 38. ff. de Pænis.*

310 Cum jurisdictione sit quid facti, & in quolibet territorio præsumptio, sit pro Judice Ordinario, non præsumitur indelegato nisi probetur: ac proinde tenetur delegatus, etiam Sedis Apostolicæ, & etiam Legatus Missus, quem Hispanè, dicimus *Nuncio*: litteras suæ delegationis in forma authentica coram Ordinario exhibere, & etiam partibus litigantibus: alias parere non debent, neque Ordinarius loci, vel alius exequi mandatum tenebitur. *C. 31. h. t. C. 24. de Rescript. L. 60. tit. 4. lib. 2. R. C.* nec ordinarius tenetur obedire, nec exequi sententiam, etiam Conservatoris, si conservator nolit litteras ostendere Episcopo nec potest Episcopum excommunicare. *Barbos. de Offic. Episc. alleg. 106. n. 37.* Delegatus Principis regularitèr probare tenetur suam commissionem per ipsas litteras authenti-

cas *L. 1. C. de Mand. Princip. Pareja, Bobadill. Gonz. in C. 31. h. t. num. 1. cum aliis*, nisi litigantes, & Judex Ordinarius loci sine illis dent fidem delegato, Delegatus verò inferioris per testes potest suam commissionem probare; *arg. L. 15. C. de Fid. instrum.* Si Judex delegatus sit Cardinalis illi creditur, sine litterarum exhibitione, quando delegatio in nullius tendit præjudicium. *C. 3. D. 97. Gonz. in C. 31. h. t. n. 5.* Etsi delegatus sciat privatim, si nesciat authenticè causam sibi delegatam esse, non potest procedere ante præsentationem rescripti ipsi factam, per quam sciens, & illam acceptans, adquiret jurisdictionem. *C. 12. inf. de Appellat. Gonz. in C. 1. h. t. n. 13.* Et hinc processus ante ipsam præsentationem factus nullus est, etiamsi postea præsentatio fiat, quia factus est à non habente jurisdictionem. Facta jam præsentatione rescripti, acceptataque commissione à delegato, debet ipse accuratè, & diligentèr formam rescripti servare. *C. 22. de Rescript. L. 5. ff. Mandat.* Ita ut quicquid contra, vel extra ejus tenorem fiat, irritum sit, & inane. *C. 32. C. 37. h. t.* potest tamen delegatus se extendere ad connexa, vel accessoria. *C. 5. h. t.* potest etiam delegatus extra locum in rescripto præfixum cognoscere, si partes huic favori pro ipsis introducto renuntiant; *arg. C. 11. §. In nullo, de Rescript. in 6.* potest similiter aliquid se ultra rescriptum extendere, si hoc æquitas suadeat. Nam Pontifex non censetur in suis rescriptis juri partium derogare; *arg. C. 15. h. t.* Denique potest ea omnia facere, sine quibus exequi sibi mandatam jurisdictionem nequit. *L. 2. de jurisdict. adeo ut cognoscat, & pronuntiet*: num sua sit jurisdictione, etiamsi pars totalem defectum jurisdictionis objiciat. *C. 33. de Rescript.* Nam cum delegatus non agat nomine proprio, sed nomine delegantis, de cujus jurisdictione non dubitatur, fundatam jurisdictionem censetur habere. Et in hoc differt ab Ordinario, qui licet possit cognoscere, an habeat jurisdictionem, quando à parte citata objicitur incompetentiæ respectu ipsius, non tamen potest cognoscere, quando ipsi objicitur totalis defectus jurisdictionis. Nam tunc eam fundatam non habet. Præterea delegatus citat partes, quas si recusat, comparere compellit. *C. 4. §. fin. C. 5. h. t.* punit omnes, etiam extraneos, qui ejus jurisdictionem retardant. *C. 1. h. t.* compellit testes ad declarandam veritatem. *L. 47.*

tit. 4. p. 3. & si delegatus Papæ sit, etiam punit Episcopum, ejus jurisdictionem retardantem, debet tamen ejus dignitatem in ipsa coercitione revereri. *C. 28. h. t. nisi forte aliter fieri suaserit nimia contumacia protervitas, seu culpa, c. 2. h. t. in 6.* Licet enim Episcopus major ob suam Dignitatem, quam delegatus sit, tamen delegatus, quia talis, cum Papæ personam presenteret, major Episcopo est. *C. 11. h. t. C. 28. §. Quia. eod.* Etiam absolvit actorem excommunicatum ob causam ad delegatum pertinentem, si excommunicatio non est specialitèr Papæ reservata. *C. 21. §. Sexta h. t.* ipsumque actorem spoliatum potest in possessionem restituere, etiam contra reum absentem contumacitèr, & malitiosè post obtentum rescriptum, secus est, si reus etiam ante obrentum rescriptum absens ex legitima causa sit: nam tunc non potest delegatus actorem spoliatum restituere. *C. 10. h. t.* Etiam cognoscit de reconventionè à reo contra actorem posita, etiamsi in commissione non sit expressa. *L. 20. tit. 4. p. 3.* Quando verò aliqua poena est imponenda, si à jure statuta est, ea debet imponi, si non est expressa, arbitrio judicis infligitur. *C. 4. §. 1. h. t. ubi latè Gonzalez.* Debet etiam delegatus admittere probationes necessarias, & rationabiles exceptiones, frivolæ verò repellere. *C. 13. h. t. C. 61. §. Porro, de Appellat.* & licet delegans prohibuerit, exceptiones admittere, tamen potest delegatus notorias exceptiones Juris Naturalis, vel Divini admittere: quales sunt exceptiones nullitatis, incompetentiæ judicis, defectus citationis, inhabilitatis personæ ad agendum, metus, doli, confessionis partis, & aliæ hujusmodi. Debet deferre legitimæ appellationi. *C. 3. 2. q. 6.* quia est defensio in innocentie subsidium comparata. *C. 61. §. Porro, de Appellat.* Delegatus Papæ, vel Principis non solum de causa sibi commissa cognoscit, & sententiam profert, sed sententiam à se latam exequitur. *C. 7. h. t.* Et ibid. *Gonz. l. 19. tit. 4. p. 3.* pro cujus executione habet annum integrum continuum numerandum à lata sententia. *C. 26. h. t.* Imò, & delegatus ab Ordinario inferiori exequitur eam sententiam, si expressè non sibi eam reservavisset delegans. *Molin. de Just. & Jur. tr. 5. D. 26. n. 5. Barb. in. c. 7. h. t. & alii contra Barth. Marant. & alios.* Et ratio horum omnium nascitur ex illa ratione generali, quam in principio proposuimus ex *l. 2. ff. de Jurisd. ibi: Cui jurisdictione data est, ea quoque*

concessa esse videtur, sine quibus jurisdictione explicari non potuit.

311 Delegatus Papæ suæ sententiæ executionem potest committere Ordinario, si per se, vel non possit, vel nolit eam exequi, illumque, si renuat, potest compellere censuris. *C. 7. h. t. vel invocato, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, quod si Judex Laicus indebitè auxilium neget, censuris compellitur. C. 26. 23. q. 5. Molin. de Just. & Jur. tr. 5. D. 26. n. 3. Gonz. in. c. 1. h. t. n. 16.* Si sententia delegati est irrita, non tenetur Judex Ordinarius eam exequi: si verò tantum sit injusta non obstante hac injustitiæ scientia, & cognitione, debet Ordinarius sententiam exequi. *C. 28. §. Quia verò h. t.* quia inferiori, ut est Ordinarius respectu delegati. *C. 11. h. t.* non permittitur de superioris sententiæ judicare, an justa, vel injusta sit. *Arg. l. 3. C. Si advers. rem judic. nisi causa sit criminalls, & de vita innocentis agatur: quia hoc cum sit intrinsicè malum, exequi non potest. Vel etiam si injustitia sit notoria. C. 54. de Appellat.* quia tunc Executor, seu Ordinarius ad Superiorem id referre debet. *C. 5. de Sent. & re judic.* Vel si non sit metus Executor, sed mixtus, qui habeat aliquam cognitionem. Nam hic potest admittere exceptiones, quæ ipsam executionem impediunt, ut si impetranti solutionem opponatur compensatio. *Barb. & Gonz. in. c. 28. h. t.* Quando diversæ literæ, vel contrariæ sub eadem data impetrantur, ita ut quænam prius, quænam posterius fuerint concessæ, ignoretur, in utrumque executione supersedendum est, donec R. Pontifex Consulatur, ne pro varietate litterarum, causarum fines valeant impediri. *C. 2. h. t. l. 36. tit. 18. p. 3.* Si verò diversis temporibus, sint impetrata rescripta, si posterius nullam mentionem de priori faciat, nullum est, qui censetur subreptitium: *C. 3. de Rescript.* Et sic hi duo Textus, qui aliter contrarii apparent, conciliantur. *Gonz. in. c. 2. h. t. n. 8.*

312 Omnes tales, quæ ad jurisdictionem ordinariam delegantis spectant, & quæ expressè non prohibentur, possunt delegari. *C. 7. de Offic. Ordin. in 6. C. 2. de Offic. Vicar. in 6. l. un. C. Qui pro sua jurisd. Cum sint tales, de quibus Ordinarius posset cognoscere. L. 17. tit. 4. p. 3.* cum possit quis per alium, quod potest facere per se ipsum. *C. 68. de Reg. Jur. in 6.* Et Judex, ad quem est appellatum, etiamsi non sit Princeps, causam ad ipsum devolutam potest de Jure Canonico alteri

delegare. C. 11. de Offic. Ordin. secus de Jure Civili. Auth. Ad hæc C. de Judic. Etiam ea, quæ ordinis sunt valent delegari, si à delegato possunt exerceri: sic Episcopus alteri Episcopo potestatem ordinis conferendi delegat: sic Pontifex potestatem ad confirmationis Sacramentum, & Ordines Minores conferendos delegare potest, etiam simpliciter Sacerdoti. In causis, quæ ad jurisdictionem pertinent, potest delegari negotium in totum, ita ut finiat omnino à delegante, & potest, tantum delegari principium, ut citatio, vel litis contestatio. C. 28. §. 1. h. t. vel medium, ut totius causæ examinatio à lite contestata usque ad sententiam, reservata tamen sententia deleganti. C. 19. h. t. vel finis, ut sententia definitiva, reservata tamen executione. C. 27. §. Verum, h. t. L. 19. tit. 4. p. 3. Ita tamen, ut ille, cui tantum sit delegata cognitio causæ, solum possit de ea cognoscere: non verò sententiam definitivam proferre: nam delegatus præcisè habet facultatem concessam à delegante, & nullam aliam, nec ultra concessionem progredi valet. L. 5. ff. Mand. c. 22. de Rescript. Et idèò delegatus debet in causæ decisione consulere delegantem, si hæc conditione causa delegetur. C. 3. h. t. de Jure Civili merum imperium, saltem quoad primum gradum, delegari non potest ab Ordinario, nam hoc Principi reservatur. L. 6. ff. de Offic. Procons. L. 1. §. fin. ff. de Offic. ejus, cui mandat. est juris. ibi: Mandata jurisdictione privato, etiam imperium, quod non est merum, videtur mandari, quia jurisdictione sine modica coercionem, nulla est: nisi pro causa absentia, vel infirmitatis, vel alterius justis impedimenti. L. 1. ff. de Offic. ejus. Idem est de jure Hispano. L. 18. tit. 4. p. 3. Et tunc solum cognitio non verò sententia delegatur, ita ut sententia mortis à Judice Ordinario proferenda sit. L. 18. tit. 4. p. 3. ibi: Mas los Juezes Ordinarios, despues que fuesen venidos, han de ver todo lo que passò ante los Delegados, è dar la sententia, segun entendieren, que lo deben facer con derecho. Et quamvis de Jure Canonico hæc causæ delegari non posse, teneant Covar. 3. var. cap. 20. n. 4. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 74. n. 45. & alii, tamen dicendum est, quod talis delegatio fieri potest. C. 2. de Offic. Vicar. in 6. C. 7. de Offic. Ordin. in 6. Glos. in c. 10. de Offic. Ordin. v. Committre. Molin. de Just. & Jur. tr. 5. D. 17. n. 4. & alii. Imò, & à delegato Principis, secus ab alio, possunt subdelegati tales causæ. Arg. c. fin.

§. fin. h. t. Gonz. in c. 28. h. t. n. 8. cum aliis contra Julium Clar. Menoc. & hos. Aliquæ tamen causæ sunt, ita Supremo Principi reservatæ, ut aliis delegari non valeant, vel non solent. Sic Summo Pontifici reservantur causæ majores Ecclesiæ, quales sunt, controversias fidei authenticè definire, Concilium Generale congregare, impedimenta matrimonii dirimentia statuere, Laicis spiritualia concedere, & alia hujusmodi. C. 3. de Baptism. Jurisdictione voluntaria ad merum, vel mixtum imperium pertinens, quæ ratione Officii, vel Dignitatis alicui conceditur, & perpetuò illi annexa est, potest delegari: quia ut jurisdictione ordinaria consideratur. Sic Episcopus potest alteri delegare facultatem dispensandi in impedimenti dirimentibus matrimonium, vel dispensandi in Lege Superioris, ut in observatione jejunii, vel festorum, & in aliis casibus, qui secundum Jus Commune Pontifici reservantur, & solum Episcopis competunt ratione imminenti necessitatis, quia non est ad Pontificem recursus. Arg. c. fin. de Offic. Ordin. Et ibid. Glos. v. Casibus, nisi res sit magni momenti, vel specialitèr committatur Prælato ob ejus autoritatem. Sic Episcopus solum potest suo Vicario delegare potestatem conferendi beneficia. Sanch. de Matrim. lib. 2. D. 40. ex n. 13. plures citans contra alios ibid. Nec probat contrarium. Text. in c. fin. §. fin. h. t. Nam ibi agitur de nudo ministerio personæ commisso, ut ex eod. Text. constat. tibi: Ceterum (salva legatorum Sedis Apostolicæ auctoritate) nulli, cui commissum fuerit prædicare crucem, excommunicare, vel absolvere aliquos dispensare cum irregularibus, vel injungere poenitentias, liceat hæc de cetero aliis demandare: quia non sibi jurisdictione, sed certum ministerium potius committitur in hac parte. Secus est in nostro casu: nam talis jurisdictione ex privilegio perpetuo, alicui competens, censetur ordinaria: Nec obstat. Trid. sess. 24. de Ref. cap. 6. ubi concedens Episcopis casus Papales occultos dicit: per se, vel per Vicarium: nam hoc donat, tales casus non comprehendendi in generali Vicariatus commissionem: minimè verò, non posse alteri delegari: sic Sanch. & alii.

313 Officium, & jurisdictione judicis delegati finitur. 1. Morte ipsius delegati, etiam reintegrata. Arg. l. 57. ff. Mandat. Et quidem si reintegrata, plures simpliciter, & sine clausula sint delegati, unius obitu reliquorum expirat officium, quia

om

omnes pro uno habentur. C. 30. t. 42. h. t. si verò delegatio facta sit sub nomine dignitatis, aut officii, non verò ratione personæ: v. gr. quando in commissione dicitur: Committimus causam Archiepiscopo Manilensi, tunc delegatio ad successorem in Dignitate transmittitur: quia magis inspicitur Dignitas, quàm persona. Et hoc tenet etiam si res sit integra, quia Dignitas perpetua est. C. 14. h. t. Et ibid. Barb. & Gonz. L. 47. tit. 18. p. 1. Et hæc ratio, si delegatus amittat Dignitatem, ratione cujus fuit facta delegatio, hæc sequendo Dignitatem, transit ad successorem: quando verò delegatio est facta personæ, etiam si habuerit Dignitatem tempore commissionis factæ, ut requiritur ex C. 11. de Rescript. in 6. etsi postea tempore presentationis tali Dignitate careat, de causa delegata potest cognoscere. Et regula Text. in C. 73. de Reg. jur. in 6. ibi: Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat, à quo non potuit inchoari: nisi fortè delegatus habeat statum incompatibilem cum delegatione: v. gr. si matrimonium contraxit, vel Religionem est professus, vel si in poenam delicti sit officio, vel Dignitate privatus; nam in his casibus non potest delegatus de causa delegata cognoscere; arg. L. 2. ff. de Senator. Sanch. de Matr. lib. 8. D. 27. ex n. 22.

314 2. Per mortem naturalem, vel civilem delegantis publicè notam finitur jurisdictione delegati, si res sit adhuc integra. C. 30. h. t. nam ut dicitur in C. 6. h. t. in 6. Cum jurisdictione, ex quo ipsa usus non extitit, non censetur in eum efficaciter transivisse. Et hoc habet locum, si delegatio facta sit à persona, secus si à Lege, vel Dignitate facta sit: v. gr. à Sede Apostolica: quia nec Dignitas, nec Lex moritur. C. 5. de Rescript. in 6. Ut res non integra dicatur, sufficit citatio partis: imò & quod Decretum citationis sit expeditum, etsi nondum parti sit intimatum. C. 20. h. t. ibi: Proposito citationis edito: nec requiritur litis contestatio, ut causa incepta dicatur. Nam in C. 19. h. t. ex quo videtur probari, esse necessariam contestationem, Pontifex se accomodavit ad easum ibidem propositum, in quo lis erat contestata ante mortem delegantis: quare, cum ibi dicitur: non esse à Judicibus procedendum; si ante litis contestationem delegans decesit, supplendum est, quod maximè tunc non est procedendum: quia tunc jam res non erat integra, non tamen excludit, quod per citationem res jam non sit integra, ut sic videtur correctio ju-

Tom. I.

rium in C. 19. c. 20. h. t. & sic supplet Greg. Lop. L. 21. tit. 4. p. 3. ut conformetur L. 35. tit. 18. p. 3. ut expressè dicitur: Ca muriendo alguno de estos, non debe valer la Carta, si el pleyto no es comenzado à lo menos por emplazamiento. Et hæc sententiam tenent Glos. in C. 27. §. Si verò, h. t. Barb. in C. 20. h. t. n. 3. Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 28. n. 10. & alii, contra Arellan. lib. 1. Antinom. 9. Gonz. in t. 20. h. t. n. 4. & alios, qui contestationem litis requirunt. Et etiam contra alios, qui in hoc differentiam inter Jus Canonicum, & Civile constituunt: quin etiam contra alios, qui hos textus inter se irreconciliables credunt, ac proinde tenent Text. in C. 19. corrigi per C. 20. Hinc non sufficit sola subdelegatio facta à delegato ante obitum delegantis, ut causa non integra censetur, & videatur perpetua jurisdictione delegati. Arg. C. pen. h. t. in 6. Sanch. de Matr. lib. 8. D. 28. n. 18. neque alia preparatio ad judicium præcedens citationem: v. g. præsentare rescriptum, v. ocare Notarium, vel testes, præcipere ut citatio fiat. Isti enim actus non sunt propriè judiciales, cum sine causæ cognitione, & extra territorium possint fieri. Etiam per mortem civilem delegantis finitur delegati jurisdictione, sicut mortem naturali finitur. L. 21. tit. 4. p. 3. ibi: La tercera es, si muere, è pierde el oficio aqual, que mandò oir el pleyto. Mors enim civilis intelligitur, quando delegans amittit jurisdictionem, tunc enim jurisdictione delegati etiam finitur: nam resolutio jure dantis resolvitur jus accipientis: debet verò tam mors naturalis, quàm civilis delegantis esse publicè nota in loco, ubi delegatus jurisdictionem exercet: alias valent acta delegati ob communem errorem, & titulum coloratum; arg. L. 3. ff. de Offic. Prætor. Si verò delegatus subdelegavit, cum jurisdictione potius à delegante, quàm à subdelegante provenire censetur, solum per mortem primi delegantis expirabit jurisdictione, re adhuc integra quoad delegatum, & subdelegatum; secus aliter. Nam si delegatus, vel etiam subdelegatus uti coeperat jurisdictione, etiam si primus delegans moriatur, cum jam per talem usum sit jurisdictione radicata in delegato, vel subdelegato: hæc per consequens perpetuatur. C. pen. h. t. in 6. Latè Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 28. ex n. 35. Rescripta gratiæ, quæ à Principe conceduntur absolutè, non expirant morte concedentis, licet res adhuc integra sit quia beneficium Principis decet esse mansurum. C. 16. de Reg. Jur.

Q 2

in

in 6. v. g. si alicui concedatur beneficia conferre, nulla persona expressa: si verò committatur gratia mandatario faciendâ, v. gr. quod Titio conferatur beneficium, vel cum illo dispensetur: re adhuc integrâ, concedentis morte expirat prædicta gratia. C. 36. de Præbend. in 6. si gratia est facta, hoc est perfectè concessa ei, in cuius favorem datur, independentè ab illo, cui exequenda committitur, etiamsi nondum sit executioni mandata: imò ne quidem acceptata ante mortem concedentis, per ipsius mortem non expirat. Sicque Executores designati à concedente, debent eam exequi post mortem concedentis, etiamsi cum aliqua causâ cognitione demandata sit. C. 9. h. t. in 6. Similiter dicendum est, si à Papa beneficium conferatur alicui, cum commissione ad Ordinarium, ut ipsi conferat beneficium vacans, aut proximè vacaturum. Vel dispenset, cum aliquo, committat tamen Ordinario preces examinandas: quia jam est gratia facta. De quibus latè *Sanch. de Matrim. lib. 8. D. 28. ex n. 43.*

315 3. Finitur delegati iurisdicção morte illius, qui erat ex rescripto conveniendus. C. 36. de Rescript. nisi ante ejus mortem lis cum ipso erat contestata, vel erat conveniendus ratione Dignitatis. C. 14. h. t. 4. Finitur talis iurisdicção per prolationem sententiæ, & ejus executionem, si illam per se executioni mandavit delegatus, vel alteri exequendam commisit. C. 9. h. t. quia jam suo officio omnino functus est: Nec potest absque novo mandato in illa causa procedere, nec sententiam emendare, etiam si malè, imò & si nullitè iudicasset; *arg. C. 37. §. si verò, de Elect. in 6.* quamvis Judex Ordinarius, qui nullitè pronuntiavit sententiam, possit eam revocare, aliamque pronuntiare. L. 19. ff. de Appellat. Et ratio disparitatis est; quia Judex Ordinarius habet iurisdictionem magis radicatam, & stabilem, quam, etiam post sententiam, in radice, & habitu retinet: quod secus est indelegato: nisi fortè actus sit extrajudicialis, vel si sententia fuit nulla ob non servatam mandati formam: nam tunc non censetur suo officio, vel iurisdictione usus; *arg. L. 21. ff. de Recept. vel si ad universitatem causarum sit delegatus: nam cum tunc Ordinarius æquiparetur, potest, sicut ille, sententiam revocare: & aliter pronuntiare. §. Delegati officium cessat, finito negotio per transactionem, vel alio modò, vel si ipse subdelegavit totalitè potestatem sibi commissam: Nam tunc censetur functus suo*

officio: cum enim iurisdictionem se abdicasset; non potest iurisdictionem ad se rursum revocare, nisi res adhuc sit integra: nam tunc causam, etiamsi in totum subdelegasset illam, reasumere potest. C. 6. h. t. in 6. Si verò alteri nudum ministerium commisit, non censetur se iurisdictione abdicasse, sed potest revocare commissionem, & per se illam exequi, etiamsi Commissarius jam eam exequi coepisset. C. 7. h. t. 6. Cessat, si delegatus pronuntiavit benè, vel malè, sibi nullam iurisdictionem in causa delegata competere. C. 38. h. t. functus est enim officio suo: nec potest iurisdictionem reasumere, etiamsi partes in hoc consentiant: quia ipsæ nequeunt iurisdictionem dare. L. 3. C. de Jurisdic. non tamen extinguitur, si tantum in questione indicente pronuntiavit, sibi iurisdictionem non competere: vel si à tali sententia fuisset appellatum; nam per appellationem habetur sententia, ac si lata non fuisset.

316 7. Finitur delegati officium lapsu temporis præfixi: sed quia regularitè terminus in favorem partium statuitur, potest hic communium illarum consensu, suo juri renuntiando, prorogari. C. 4. h. t. secus est, si ob favorem publicum sit præfixus, vel si à delegante prohibeatur prorogatio. 8. Finitur revocatione expressa, vel tacita Ordinarii delegantis, etiamsi delegatus jam coepisset uti iurisdictione sibi commissa. *Glos. in L. 58. ff. de Judic. Molin. de Just. & Jur. tr. 2. D. 552.* Denique delegati iurisdicção finitur, si ipse à partibus recusetur: ita ut semel ac recusatus est, non possit ipse procedere: advertendum tamen est, quod si delegatus Papæ recusatur, quando adhuc non est proposita recusatio potest in totum causam subdelegare. Si jam est recusatio proposita, sed nondum pronuntiatum est super ea, potest subdelegare, consentiente recusatore. Si jam pronuntiatum est, illum esse suspectum, nec consentiente recusatore potest subdelegare. C. 5. h. t. in 6. Si delegatus Papæ recusatur, & habeat alios condelegatos cum clausula: *Quod si non omnes possint, unus eorum in causa procedat*, coram condelegato non recusato expeditur, & probatur causa recusationis: quia ad ipsum vi prædictæ clausulæ ipsius cognitio pertinet. Si solus ipse sit delegatus, & causa sit notoria, & expressa in jure delegationem dimittet. Si causa est manifestè frivolâ, & injusta, potest recusationem rejicere. Si dubia sit, ex consensu partium arbitri eligendi sunt, qui de

de causa recusationis cognoscant per potestatem ipsis à jure concessam: & Judex recusatus compellet arbitros in unam sententiam convenire, vel ut concorditè tertium advocent cum quo duo, vel alter eorum id faciat, ne hujusmodi occasione principale negotium plus debito prorogetur. C. 39. h. t. Si delegatus sit ab Episcopo, vel alio Judice inferiori, tunc ad ipsum delegantem recurrendum est, ut de causa recusationis cognoscatur: idem est, si Officialis Episcopi recusetur, licet non appellatur ab Officiali ad Episcopum. C. 4. h. t. in 6. De Jure Civili non requiritur, quod exprimat, nec probetur causa recusationis: Et idem est de Jure Hispano. L. 22. tit. 4. p. 3. ibi: *E despues que lo ovierre assi dicho, è jurado (scilicet, que lo non dice maliciosamente por alonzar el pleyto, mas por que ha miedo, è sospecha del juez) non le debe el Judgador apremiar de responder antel, maguer non le diga por que razon lo ha por sospechoso.* Hodie tamen de Jure Hispano idem ac in recusatione Ordinarii servatur in recusatione Judicis delegati. Et quidem Judex recusatus in Foro Seculari non movetur à causâ cognitione, ipse tamen recusatus assumet sibi associatum, seu associatos ad procedendum in causa, prout præscribitur in L. 1. tit. 16. lib. 4. R. C. Et ibid. *Aevodo.*

317 Proxima recusationi est appellatio, ac proinde dicere oportet, quid faciendum, quando Judex delegatus in sua sententia aliquem gravat: tunc enim à delegato ad ipsum delegantem appellandum est: vel ad ejus successorem in officio, vel Dignitate, non ad Superiorem illius. L. 21. §. 1. ff. h. t. Nam causa debet redire ad illum, in quo iurisdicção radicata est: ut in delegante invenitur: etiamsi rotam causam delegasset. Quod si delegatus alteri subdelegavit, ita ut non delegasset in totum, sed iurisdictionem adhuc retineat, tunc ob rationem dictam ad ipsum subdelegantem à subdelegato appellandum est. C. 7. C. 14. h. t. in 6. Si verò in totum causam subdelegavit cum in eo nulla maneat iurisdicção, necesse est, ascendere ad primum delegantem, subdelegante omisso. C. 27. §. Porro, h. t. Etiam ad ipsum primum delegantem recurrendum est, si subdelegatus mortuus, vel excommunicatus, vel aliter impletus sit, etiamsi subdelegans non in totum subdelegasset. C. 10. h. t. in 6. Si unus ex duobus delegatis Principis, cum clausula: *Appellatio remota.* Subdelegat alteri ac-

ceptanti, non potest acceptans subdelegare nec appellatione remota procedere quod tamen poterat ante acceptationem: Et si ab isto fuerit appellandum, ad Papam appellabitur, etiamsi non in totum fuerit subdelegatus. C. 27. §. Si verò, h. t. Si duo ex tribus à Sede Apostolica delegatis, duobus aliis, non in totum subdelegaverint vices, suas, ipsique subdelegati cum tertio delegato in causa delegata processerint, si appellatur ab ipsis, non ad condelegatos, sed ad primum delegantem tantummodo appellari debetur. C. 3. h. t. in 6. Quando verò Ordinarius causam delegat, quia suspectus est, tunc à delegato non ad ipsum delegantem appellatur, ne una via fiat, quod alia vitari intenditur: sed tunc ad immediatum Ordinarii Superiorem recurritur, & appellatur.

318 Alii Judices delegati dantur, qui Conservatores dicuntur. Conservator ergo ex Judex delegatus à Papa ad aliquem tuendum contra manifestas injurias, seu violentias, non solum latas, sed etiam inferendas. Et quidem procedit etiam preferendo sententiam excommunicationis in eos, qui eas commiserint, non tamen utens judiciali indagine. Ita ex C. 1. & fin. h. t. in 6. afferunt *Barb. de Offic. Episc. alleg. 106. & com. DD.* Conservator non potest subconservatorem deputare, in quo differt ab aliis Principis delegatis. Et à Conservatore solum appellatur ad Papam, minimè verò ad ejus Legatum, nisi hoc expresse Legato concedatur. Nostre Societati est concessum à *S. Pio V. & Greg. XIII.* ut Judices per ipsam in Conservatores eligendi sint Judices Ordinarii. *Molin. de Just. & Jur. tr. 5. D. 29. n. 1.* ac proinde possunt subdelegare suam iurisdictionem. C. 7. de Offic. Ordin. in 6. De Jure Communi solum possunt Conservatores deputari Episcopi, aut eorum Superiores Abbates, vel obtinentes Dignitates, seu Personatus in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis. C. fin. h. t. in 6. non verò Canonici simplices, nec Superiores Locales Mendicantium, nec Vicarius Generalis, (& in hoc differunt Conservatores ab aliis Judicibus à Papa delegatis) debent tamen esse in altero juri Graduatii, vel si tales non sint, Graduatium debent in Consultorem assumere. *Ex Bull. Leon. X. Regimini. Barb. de Offic. Episc. alleg. 106. n. 15.* Nullus deputati sibi Conservatoris esse valet Conservator, nec aliquis, Regibus, & Reginis exceptis, potest Conservatorem habere qui

sub ipsius jurisdictione Ecclesiastica, vel temporalis sit. Conservatores extra Civitates, vel Dioceses, in quibus fuerint deputati contra quoscunque procedere, aut aliquos ultra unam diætam à fine Diocessum eorumdem trahere non presumant. Vices quoque suas (citationibus, sententiarum denuntiationibus dumtaxat exceptis, quas per alios valent exercere) nulli committere possunt, nisi hoc eis competierit ex beneficio litterarum: sed ne tunc nisi intra Civitates, seu Dioceses, in quibus deputati fuerint, & personis tantum, quæ superius sunt expressæ (hoc est, ille personæ, quæ possunt in Conservatores eligi) C. fin. h. t. in 6. Ordines Mendicantes sive actores sint, sive rei in causis Criminalibus, seu Civilibus, seu mixtis, possunt non solum assignatos in C. fin. h. t. in 6. in Conservatores eligere, sed etiam Canonicos Cathedralis Ecclesiæ, & Vicarios Generales Episcoporum, possuntque procedere sine strepitu iudicii, non solum in causis manifestis, sed etiam in his, quæ iudicalem cognitionem requirunt, & ultra unam diætam, non tamen ultra tres diætæ extra Provinciam possunt partes citare, aliisque suas vices committere, nec eorum iudicium morte concedentis expirat, quoad negotia nondum cœpta. Imò & futura tantum. Nam talis delegatio in favorem Religionum esse perpetua. Barb. de Offic. Episc. alleg. 106. n. 51.

319 Conservatores attento Jure Comuni in C. fin. h. t. in 6. & semotis specialibus concessionibus, solum possunt procedere contra injurias, seu violentias manifestas, non requirentes iudicalem cognitionem. Hinc, ut conservator possit procedere, debet ante omnia ipsi constare, violentiam, seu injuriam esse notoriam, & manifestam. Si verò reus fatetur factum, & qualitate ipsius notorium fuisse: tunc etiam sive in rei veritate tale sit, sive non, semper processus validus erit: nam sufficit partis confessio, ut per illam aliquid notorium dicatur, & de notorietate appareat. Si Conservator dubitet de qualitate notorii, debet ante omnia examinare summarie, debet ante omnia examinare summarie, an violentia, seu injuria, de qua agitur, sit notoria. Etiam si reus taceat, nec affirmet, & nec negat. Nam debet Judex suam jurisdictionem fundare, ut si notoria sit injuria, procedat; alias pronuntiet, se incompetentem. Si de aliis, quam de manifestis injuriis, & violentiis scienter cognoscat, (secus si per ignorantiam etiam crassam) seu ad alia, quæ iudicalem indaginem

exigunt, suam extendat potestatem, eo ipso per unum annum ab officio esse suspensus: & quidem non solum ab officio Conservatoris, sed ab officio Clericali; non tamen erit à beneficio suspensus. Pars verò, quæ hoc fieri procuravit in iudicio, & quidem effectu secuto, sententiam excommunicationis incurrit, à qua non potest absolvi, nisi ei quem sic fatigavit indebitè, prius satisfaciat integralitèr de expensis: Et processus, & sententia nullius momenti erunt ipso jure. C. fin. h. t. in 6. potest tamen talis excommunicatus ab Ordinario absolvi, cum non sit absolutio reservata. Barbos. de Offic. Episcop. alleg. 106. ex n. 47. Notorium, & manifestum, ut possit Conservator procedere, dicitur illud, quod omnibus, vel pluribus Civitatis, vel viciniae notum, & manifestum est. C. 15. de Purgat. Canon. At verò ad probandum factum notorium esse sufficit, quod duo testes legitime de notorietate deponant, & de sua depositione rationem reddant: nec requiritur, quod omnes testificentur, qui alias ad notorium efficiendum requiruntur. Conservatores debent procedere simpliciter, & de plano, sola facti veritate inspecta, sine strepitu, & figura iudicii: debent tamen citare partes, & sententiam proferre. C. fin. h. t. in 6. Si Conservator suspectus sit potest recusari. Trid. sess. 14. de Ref. cap. 5. Cevallos Com. q. 897. n. 779. Et ab ejus sententia appellatur, non solum quando factum est notorium notorietate juris, sed etiam quando tale est notorietate facti Barb. de Offic. Episc. alleg. 106. ex n. 32. Conservatores itidem possunt contra inobedientes, & contumaces per censuras, & alia remedia procedere. Et etiam ad executionem demandata sibi negotii brachium Sæculare implorare. Acced. in L. 15. tit. 1. lib. 4. R. C. n. 3. De modo procedendi adversus Episcopos, sic Alex. IV. statuit in C. 2. h. t. in 6. ibi: Ita, quod eis (quædam condigna reverentia supportatis) ingressus primò ipsi Ecclesia, vel Sacerdotale interdicitur ministerium, ac deinde ab officio suspendantur, & subsequentèr aggravetur Censura Ecclesiastica contra eos, nisi fortè aliter fieri suaserit nimia contumacie protervitas, sive culpa.

Circa Conservatores Trid. sess. 14. de Ref. cap. 5. decernit, litteras Conservatorias concessas singulis personis cujuscunque Dignitatis, vel conditionis, etiamsi Capitulatum sit, & cum quibuscumque clausulis, aut Decretis non habere locum in Causis Criminalibus, seu mixtis ex Criminalibus, scilicet,

et, & civilibus, sed tantum in civilibus, & in istis, ubi personæ, quibus concessæ sunt, non actores, sed rei sint. Nec potest ullus similitium litterarum beneficio ultra quinquennium gaudere, nec Conservatores possunt illum habere Tribunal erectum. In causis verò mercedum, aut miserabilium personarum hujus Sanctæ Synodi super hoc Decretum in suo robore permaneat. Universitates autem Generales, ac Collegia Doctorum, seu Scholarium, & Regularia loca, necnon Hospitalia actus hospitalitatem servantia, ac Universitatem, Collegiorum, locorum, & Hospitalium hujusmodi personæ in presentia Canonè minime comprehensæ, sed exemptæ omnino sint, & esse intelligantur. Etiam decernit, quod quando Conservator est suspectus; aut si qua inter ipsos Judices Conservatorem, & Ordinarium controversia super competentia jurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros in forma juris electos super suspicione, aut jurisdictioni competentia fuerit judicatum. De his omnibus latè Barbos. de Offic. Episc. alleg. 106. ubi affert Constitutiones Clem. VIII. & Greg. XV. circa Conservatorias Regularium. Scholasticus Salmantinus, Hispanè: Maestre Escuela ultra jurisdictionem ordinariam Pontificiam, & Regiam, quam habet in Scholasticos illius Universitatis etiam est Judex Conservator: Et hac ratione habet amplissimam jurisdictionem non solum pro notoriis violentiis, sed pro quacunque causa justa concordata, quæ constat Ex l. 18. tit. 7. lib. 1. R. C. Esobar. de Pontif. & Reg. Jurisd. cap. 40. Mend. de Jur. Acad. lib. 1. ex n. 167. Et ex num. 507. In Nostra Hispania specialitèr est decretum, quod Conservatores Religionum, vel aliarum personarum Ecclesiasticarum tantum cognoscant de violentiis, & injuriis notoriis, & manifestis, quæ fiant contra prædictas personas, & quod excessus talium iudicium in hoc puncto amissione temporalitatum puniatur. Nec possunt cognoscere de causis profanis, nec inter Laicos L. 1. l. 2. l. 3. tit. 8. lib. 1. R. C. idem jubetur in Indiis, & præcipuè quod observetur Decretum. Trid. sess. 14. de Ref. cap. 5. nec possunt eligi à Religiosis conservatores contra personas Episcoporum, & Archiepiscoporum; & hoc debet à Cancellariis Regis impediri. L. 16. l. 17. l. 18. tit. 10. lib. 1. R. Ind. Aliquando possunt compelli Religiosi Conservatores eligere in his Provinciis quando scilicet, non datur Judex, qui de

causis ab actore contra ipsos propositi cognoscere valeat ratione suarum exemptionum: nec possunt eligere, ut fortè olim in Conservatores Priores, vel Guardiani, Ordinum Mendicantium, sed debent eligere Clericos Sæculares in Dignitatem constitutos. Barbos. de Offic. Episc. alleg. 16. ex n. 15. Solorz. Polit. Ind. lib. 4. cap. 26. f. 736. Audiamus demum, l. 17. tit. 10. lib. 1. R. Ind. Por quanto es preciso, que para poder usar los Religiosos de las Ordenes de aquellas Provincias de qualquier Privilegios, y Bulas de Conservatorias, presenten primero ante nuestras Reales Audiencias los motivos, y causas, que les obligan à nombrar Jueces Conservadores, para que vistas y examinadas, las aprueben, ò no consientan usar de ellas: &c.

TIT. XXX.

De Officio Legati.

320 Legatus à legando, seu legendo dicitur est quasi prius lectus, & electus sit ad negotia publica peregrè, & autoritate publica tractanda: siquidem jam olim à Principe ad Principem, vel à Republica ad Rempublicam ad negotia pacis, & belli expedienda mittebantur, & eorum personæ nec ab hostibus lædi, nec vulnerari poterant, teste Poppino in l. fin. ff. de Legation. ibi: Si quis Legarum hostium pulsasset, contra Jus Gentium id commissum esse existimatur: quia Sancti habentur Legati. L. 9. tit. 25. p. 7. c. 9. D. 1. imò & ipsius honor, & reverentia debetur ob Principem, quem representant. L. 25. tit. 18. p. 3. & injuria ipsis facta ipsorum Principi facta censetur. C. 15. 2. q. 7. Solorz. de Jur. Indiar. t. 1. lib. 2. cap. 20. n. 27. Gonz. in c. 1. h. t. n. 4. Legatus Apostolicus est, qui à Pontifice in aliquam Provinciam mittitur, vel ad aliquod nudum ministerium sine jurisdictione, v. g. ad foedus ineundum, vel cum jurisdictione: & tunc sunt Judices, ordinariamque jurisdictionem obtinent. Et cum eorum potestas maximè pendeat ex litteris suæ commissionis, vel mandati, & cum hæc delegatio sit quid facti, quæ non præsumitur, nisi probetur, non creditur Legatis, nisi exhibeant litteras, & mandatum. C. 18. D. 63. C. fin. D. 97. C. 41. de Offic. deleg. Nam licet sint Judices Ordinarii, sunt tamen superinducti, & odiosi, cum sint in præjudicium Ordinariorum illius Provincie. Et sic

delegatis in nostram Hispaniam missis, quos *Nuncios* appellamus habetur post. *Tit. 8. lib. 1. R. C. n. 9.* ibi: *Los Nuncios presenten las facultades, y el Consejo les dá la restricción para el uso de ellas, segun se declaró por Auto proveído por el Consejo en 22. de Diciembre de 1564. Parej. de Instrum. edit. Gonz. in c. 31. de Offic. deleg. n. 5.* si Legatus sit cardinalis, & de hoc constat, ei creditur ex bono, & æquò, quoad ea, quæ generali officio Legati continentur; quia Cardinales non solent à Curia, nisi ad legationem exire: non tamen creditur quoad ea, quæ in tertii præjudicium cedunt, vel quæ speciale commissionem requirunt. *Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 4. n. 63. Gonz. in c. 31. de Offic. delegat. n. 5.* in nostra tamen Hispania Legatus etiam Cardinalis litteras Apostolicas suæ commissionis Regio Senatui præsentat, & ibid. examinantur. *Covar. Præf. 99. 10. c. 35. n. 4. Machad. in Sum. lib. 4. p. 7. r. 2. doc. 3.* in quo ipsis non fit injuria cum ita jam consuetudine servetur. Legati sunt in triplici differentia; nam vel sunt *Legati à Latere*, vel *Missi*, vel *Nati*. *L. 23. tit. 9. p. 1. Legati à Latere* dicuntur, quando sic missi, sunt Cardinales; quia quasi à latere, seu Senatu Pontificis mittuntur. *C. 1. 1. 2. g. 6.* Hi enim quam primo territorium, ubi Papa residet, egrediuntur, insignibus suo munere competentibus utuntur: scilicet veste purpurea, cum veste linea, seu bysina superiori, Palafredo, seu equo albo phalerato, fræno, & calceatibus deauratis. *C. 23. de Privileg. Et ibid. Hostiens. Abbas, & alii cum Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. n. 22.* Et ab eodem tempore voluntariam jurisdictionem exercent, ut de Proconsule dicitur in *l. 1. ff. de Offic. Procons. Et ibid. Gothif. l. 23. tit. 9. p. 1. ibi: E los primeros son los que embia el Papa de aquellos que viven con él, asi como los Cardenales, que son parte de su cuerpo, è estos pueden absolver à los que son descomulgados porque metieron manos iradas en Clerigo, ò en otro home, ò muger de Religion, è esto pueden facer tambien enyendo à aquellas Provincias, donde los embia el Papa, como quando en ellas fueren, è aun quando se tornaren, fasta que lleguen à la Corte.* Extra Provinciam tamen non exercent jurisdictionem contentiosam. *L. 1. ff. de Offic. Procons. Legatus* verò, cui est commissa legatio in diversis Provinciis potest in ea cognoscere de causis emergentibus in alia. *C. 7. h. t. & ibid. Gonz. n. 4. cum aliis.* Cum supradictis insignibus Civitates processionaliter ingrediuntur

sub baldachino, seu palio, Populo, & Clero ipsos solemniter deducuntibus. Archiepiscopi, & alii Legati minores deponunt Crucem, quæ ante ipsos solet deferri. *Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. ex n. 18.* & ipsi Legati à Latere Crucem per totam suam Provinciam deferunt. *Gonz. in c. 1. h. t. n. 6.*

Legati missi, qui Nuntii Apostolici dicuntur, sunt quando mittuntur qui Cardinales non sunt. Tales sunt, qui resident in Hispania, Gallia, & Germania; olim *Apostolici* Græci dicebantur quasi *Secretarii Latine*. *C. 12. D. 16. potestque mitti Subdiaconus. C. 1. D. 94.* vel quicumque idoneus Pontifici videatur. Sed regulariter eliguntur Prælati, de quorum prudentia, & aliis partibus satis constat. Nuntii Hispaniæ solent mitti cum potestate Legatorum à Latere, sed simili restringitur facultas in collatione beneficiorum. *Garc. de Benef. p. 5. cap. 3. ex n. 83.* Legati *Nati* sunt illi, qui obtinent Dignitatem, vel Prælaturam, cui perpetuò munus Legati annexum est. Tales sunt Archiepiscopus Cantuariensis. *C. 1. h. t.* Eboracensis. *C. 1. de Appellation. & alii.* Ille verò, cui à Pontifice aliqua Civitas, vel Provincia Ecclesie committitur gubernanda, Gubernator dicitur. Si tamen ad miliora negotia, vel ad certam causam terminandam quis mittatur, dicitur *Commissarius Apostolicus*. Prædictis Legatis in Provinciis, ad quas mittuntur, committitur Legationis officium, ut ibidem evellant, & disipent, & ædificent, & plantent, scilicet, Principes, & Populos in fide conservando, vitia, & peccata corrigendo. Suntque tamquam Proconsules, atque Præsides jurisdictionem ordinariam habentes: & quidem Episcopis, & Archiepiscopis ipsarum Provinciarum Superiorem: possuntque statuta condere, quæ, etiam Legatione finita, perseverant. *C. fin. h. t.* Et tamquam Ordinarii in suis Provinciis possunt audire, & cognoscere causas Provincialium ad ipsos devolutas, ita tamen, ut in prima instantia non adæantur, nisi pro causis eis specialiter delegatis. *Trid. sess. 24. de Ref. cap. 20.* quò Decreto manent abrogatus *Text. in C. 1. h. t.* ubi dicitur, quod Legatus Papæ etiam per simplicem querelam potest adiri. In appellationibus ad eos interpositis, & inhibitionibus concedendis debent servare formam, & tenorem Jure Communi statutum, in *c. 3. de Appellat. in 6.* Et ita expressè statuitur in *Trid. sess. 22. de Ref. cap. 7.* possunt insituere examen

su-

super causa electionis Episcopi, non ut de ea cognoscant, sed ut ad Papam mittant. *C. 4. h. t.* Item causas alteri habenti Dignitatem, juxta *C. 11. de Rescript. in 6.* possunt delegare. Et delegati jurisdictione, si præcessit citatio, etiam, etiam potestate Legati finita, mortuo, vel revocato Legato. Sed si tunc non præcessit citatio expirabit delegati jurisdictione per mortem vel revocationem Legati. *C. fin. h. t.* Denique omnia possunt facere, quæ Ordinariis, sive Episcopis in sua Diocesi, vel Archiepiscopis in sua Provincia componentur: imò & omnia, quæ potest Papa, & ipsi possunt: exceptis illis, quæ speciali mandato indigent, vel quæ Papa sibi reservavit. Hinc, non possunt conferre Cathedralis, vel Collegiatis, vel regulares Ecclesias, nec Dignitates Ecclesiarum Cathedralium majores post Episcopos, quæ per electionem conferuntur. *C. 4. h. t. in 6.* Nec possunt Episcopos transferre. *C. 3. h. t.* nec duos Episcopatus unire, nec unum in duos dividere, nec unum alteri subijcere, nec Primatem constituere. *C. 4. h. t.* nec ad se trahere causam alteri à Papa delegatam, nec se illi ingerere, nisi ut justam sententiam confirmet, vel exquantur. *C. 2. h. t.* nec restituere aliquem adversus sententiam delegati Papæ, vel Principis; *arg. L. 3. C. Si adversus rem judic.* nec admittere appellationem à sententia talis delegati, cum hic in causa sibi commissa sit major Legato. *C. 11. de Offic. Delegat.* nec de causa ad Papam relata cognoscere valent, quia post talem relationem tanquam non Judices habentur, eorumque manus ligatae manent. *C. 5. h. t.* Nec possunt conferre beneficia reservata, etiam in sex mensibus alternative Episcopi eam habentis. Et etiam ipsi concessa sit facultas conferendi beneficia qualitercumque vacantia, non possunt conferre beneficia reservata, sive generaliter, sive specialiter; imò etsi habeant facultatem conferendi beneficia reservata, non possunt conferre sine speciali, & expressa facultate beneficia vacantia in Curia. *Garc. de Benef. p. 5. cap. 1. ex n. 45. Barb. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. ex n. 42.* Nec possunt conferre beneficia juris Patronatus Laicalis, vel etiam mixti, sine presentatione Patroni; ne Laici à fundandis, & dotandis Ecclesiis absterreantur. Et quia hæc ratio cessat, possunt Legati conferre beneficia patronata, quando Laici habent tale jus, non ex fundatione, vel dotatione, sed tantum ex privilegio, vel præscriptione. Similiter possunt conferre be-

neficium juris Patronatus Laicalis: quando hoc devolvitur ad Episcopum ob negligentiam Patroni in presentando. *Garc. de Benef. p. 5. cap. 3. n. 36. Barb. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. ex n. 44.* Nec possunt conferre beneficia, quæ ad collationem Episcopi jure speciali, vel delegato spectant, *arg. C. 2. h. t.* & idem nequeunt conferre beneficia devoluta ad Episcopum ob negligentiam Prælati Regularis exempti. Nam tunc Episcopus ea confert auctoritate Apostolica. *Chr. de Supplend. neglig. nec possunt conferre beneficia litigiosa ob Text. in C. 1. & 2. Ut lito pendens in 6. Barb. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. ex n. 47.* nec possunt commendare sine speciali facultate beneficium Parochiale, vel aliud in perpetuum, id est, ad vitam Clerici, cui commendatur: bene tamen possunt ad tempus commendare; *arg. C. 15. de Elect. in 6.* nec possunt Ecclesias Regulares Clericis secularibus, nec contra commendare, & alia hujusmodi. Hæc de Legatis in genere intelliguntur, nunc ad specialia descendamus.

321 Legatus à Latere habet ampliorum ceteris potestatem: ipso enim presente, ceteri Legati non possunt uti suæ legationis insignibus, nec officio. *C. 8. h. t.* & Episcopus in Civitate, & Diocesi, cui præest, non potest Populum benedicere, presente in Civitate Legato à Latere, nec deferre vestem, scilicet mozettam, significantem illius jurisdictionem ordinariam; quia in præsentia majoris potestatis reverentialis minoris deponitur; non tamen amittitur contentiosa jurisdictione; *arg. C. 6. D. 21. Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. ex n. 18.* habet etiam jurisdictionem in immediatè Pontifici subjectos. *Glos. in C. 1. h. t.* & contra exemptos potest cognoscere. *C. 1. de Verb. signific. in 6.* non tamen potest aliquem exemptum facere; *arg. C. 10. 16. q. 7.* potest etiam ipse solus (non autem alii Legati) cognoscere causas, & confirmare electiones Episcoporum exemptorum. *C. 36. §. Hujusmodi, de Elect. in 6.* nisi hæc reserventur Pontifici. Præterea à die, quo à Roma egreditur, quoscumque excommunicatos ob enormem Clerici percussionem ex quocumque loco adventientes, absolvit. *C. 9. h. t. C. 20. de Sent. excommuni.* potest iidem Legatus à Latere in sua Provincia in dispensationibus concedendis, quantum Episcopus in sua Diocesi; potestque interesse matrimonii, & aliis licentiam intercessendi concedere. *Sanct. de Matrim. lib. 8. D. 9. n. 25. Et lib. 3. D. 28. n. 8.*

potest etiam in sua Provincia Indulgentia concedere, & quidem centum dierum, saltem ex consuetudine: quæ quidem perpetua sunt, & durant, etiam Legatione finita. *Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. ex n. 72.* Ecclesiastica Beneficia conferunt in Provincia sibi commissa, & cum Ordinario concurrunt. *C. 1. h. t. in 6.* ita ut locus sit præventioni. *C. 31. de Præbend. in 6.* etiamsi talia beneficia ad exemptorum collationem pertineant, vel etiamsi ipsa sint exempta: imò, & ea, quorum collatio est devoluta ad Sedem Apostolicam. *C. pen. de Præbend. nec. Legatis* currit sex mensium terminus ad conferenda beneficia: potest etiam conferre beneficia suæ Provinciæ, quamvis devoluta ad Prælatum extra suam Legationem, vel etiamsi spectent ad collationem Clericorum alterius Provinciæ: non tamen potest conferre beneficia extra Provinciam existentia, etiamsi per devolutionem, vel alias spectarent ad collationem alicujus Prælati de Provincia. Nam magis attenditur locus beneficii, quam persona conferens, & potest habenti beneficium, aliud conferre adjecta clausula: *Motu proprio*, absque eo quod mentionem faciat de priori beneficio. Et quidem hæc possunt fieri à Legato, etiamsi extra Provinciam existat. *Garc. de Benef. p. 5. cap. 3. Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. ex n. 28. & 51.* possunt etiam Legati à Latere reservare beneficia ad ipsorum collationem pertinentia: sed finita Legatione expirant tales reservationes, & pendente una reservatione in eadem Ecclesia, vel beneficio spectante ad collationem alicujus, non potest aliam in eadem Ecclesia, nec in beneficio spectante ad collationem ejusdem facere. *C. 3. h. t. in 6.*

322 Legatus Missus, Jure Communi attentio, non aliam potestatem habet, quam quod est sua Provinciæ Ordinarius. *C. 2. h. t. in 6.* & solum absolvit in sua Provinciæ excommunicatos ob percussionem Clerici, & solum eos, qui sunt à sua Provinciæ, non verò extraneos. *C. 9. h. t. nec potest conferre beneficia, nisi ei specialiter concedatur. C. 1. h. t. in 6.* nec in exemptos habet potestatem. *C. 36. §. Hujusmodi, de Elect. in 6. Glos. in C. 1. h. t. V. Universitas.* Si sit Missus cum hac clausula: *Cum potestate Legati à Latere*, habet eandem potestatem, quoad non specialiter reservata, quam Legatus à Latere: cum privilegium aliquid debeat conferre, & verba Pontificis aliquid debeant operari. *C. 30. de Privileg. C. 20. cod. in 6. Garc. de Benef.*

p. 5. cap. 3. n. 82. contra Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. n. 5. Legatus Natus habet Legationem Dignitati annexam, & perpetuam: sed de Jure Communi solum ea potestate gaudet, quam habet ex Dignitate, vel Archiepiscopatu, nec in sua Provinciæ absolvit excommunicatos ob percussionem Clericorum. *C. 9. h. t. L. 23. tit. 9. p. 1.* ejusque officium non finitur, nisi dimissa, vel amissa Dignitate. *Glos. in C. 3. h. t. in 6. V. Emitur.* Et juxta prædictam Glossam Legatorum potestas expirat: 1. morte Legati, quia mors omnia solvit: quamvis Legatio sit Dignitati annexa, quia juxta communem sensum DD. talis Legatio censetur personalis, non realis, ejusque successor, quasi de novo creatur. 2. Lapsu temporis, si ad certum tempus datus sit Legatus. 3. quando finitum est negotium, ad quod missus est; *arg. C. 4. de Offic. Deleg. 4.* per egressum spontaneum ex Provinciæ animo non revertendi. *C. fin. h. t.* quando scilicet, habet facultatem à Papa Legationem finendi. 5. Revocatione expressa Pontificis, ac Legato intimata, & probabiliter solum post egressum à Provinciæ; *arg. L. 3. ff. de Offic. Præsid.* in hoc tamen attendi debet tenor revocationis, ita ut si absoluta sit, statim cesset Legati officium, quod tantum à voluntate constituentis dependet: ac proinde contraria voluntate cessat. Non tamen expirat Legatorum jurisdictio per mortem Papæ, nisi aliqua ex prædictis causis accedat. *C. 2. h. t. in 6.* quia jurisdictionem ordinariam obtinent, & sunt Legati, non tantum Pontificis, quantum Sedis Apostolicæ, seu Dignitatis, quæ nunquam moritur. Si tamen datus aliquis sit ad beneplacitum Papæ, hujus morte finitur officium Legati, sicut ejus morte extinguitur ejus voluntas. De quibus latè *Garc. de Benef. p. 5. cap. 3. Barbos. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. & alii.* In nostra Hispania specialiter est statutum, quod Nuntii servent dispositionem Trid. in non cognoscendo in prima instantia de causis, quæ ad Ordinarios spectant. *L. 59. tit. 4. lib. 2. R. C.* Et quod non possint dare litteras dimissorias, nec ordines facere sub poena expulsionis à Regno. Et cum *Ann. 1639.* mortuo Nuntio Campeche, ejus Auditor voluisset continuare jurisdictionem, fuit declaratum in Supremo Concilio, non posse eam continuare. Similiter declaratum fuit, non posse succedere Nuntium Extraordinarium *D. Casare Faquinete*, qui quasdam litteras Apostolicas ad hunc effectum præsentavit. Et cum dictus Nun-

tius

rius jurisdictione Nuntii Ordinarii uti coepisset, antequam aliquid circa suas litteras fuisset resolutum in Consilio, expedita fuit quadam Regia Provisio, ut dictus Nuntius nulli jurisdictione uteretur. Quæ constat ex variis Decretis, quæ inveniuntur post *Tit. 8. lib. 1. R. C.*

TIT. XXXI.

De Officio Judicis Ordinarii.

323 JUDEX Ordinarius ille dicitur, qui ex proprio munere, adeoque, suo jure jurisdictionem exercet: v. g. ratione officii, quod obtinet *L. 5. ff. de Jurisd. L. 1. l. 17. tit. 4. p. 3.* dicitur Ordinarius: quia ordinariè, & regularitèr cognoscit de causis suorum subditorum, & ordinariè ab ipsis aditur. *L. 1. tit. 4. p. 3. ibi: E todos estos Juezes que avemos dicho, llamamos en latin Ordinarios, que muestra tanto, como Omes, que son puestos ordinariamente para fazer sus officios sobre aquellos, que han de judgar cada uno en los logares que tiene.* Jurisdictio ordinaria acquiritur 1. à Principe, Republica, vel Magistratu, non recognoscente Superiorem. 2. à Canone, seu Lege: sic Vicarius Episcopi, Archidiaconus, & Consules mercatorum jurisdictionem habent ordinariam. *Molin. de Just. & Jur. tr. 5. D. 8. ex n. 4. & 3.* à consuetudine legitime præscripta. *C. 13. de Foro Compet. & com. DD.* potestque acquiri jurisdictione, quæ ad merum, & mixtum imperium pertinet, saltem per consuetudinem immemorabilem, dum tamen talis sit, ut aliis demandari, & delegari valeat, & soleat: cum consuetudo Legis vim habeat. *C. fin. de Consuet. Abb. Covar. & alii:* non tamen potest acquiri merum imperium consuetudine, etiam longi temporis, sed tantum per privilegium: saltem de Jure Hispano. *L. 18. tit. 4. p. 3. L. 1. tit. 15. lib. 4. R. C. Et ibid. Greg. Lop. & latè Azeved.*

324 Judices esse possunt, qui non prohibentur: ac proinde nequeunt Judices, esse furiosi, amentes, impuberes, muti, surdi, excommunicati, infames, servi, & femina (nisi Regina, vel Principissa, sint, & aliquando Abbatisse.) Cæcus nequit de novo fieri Judex, sed si erat Judex fungitur officio suo. *L. 6. ff. de Judic. de Jure Civili* Judex esse poterat, qui habebat 18. annos completos: sed de Jure Hispano debet habere 26. annos ætatis, debetque studuisse decem annis Juri Canonico, vel Civili in aliqua Universitate. *L. 2. tit. 9. lib. 3. R. C. ibi: Estudiando Derecho Canonico, o Civil, à Tom. I.*

lo menos por espacio de diez años, y que ayamos edad de 26. años, por lo menos. Et sufficit in Universitatibus aliorum Regnorum studuisse. Et hæc qualitates requiruntur ad alia officia: de quibus ibidem: *Ningun Letrado pueda aver, ni aya officio: ni cargo de Justicia, ni Pesquisidor, ni Relator en el nuestro Consejo, ni en las nuestras Audiencias, ni Chancillerias, ni en ninguna Ciudad, Villa, ni Lugar.* Et insuper debet Leges Regias relegisse. *L. 4. tit. 1. lib. 2. R. C.* Inter Judices ergo Ordinarios: alii sunt *Supremi*, in quibus, tanquam in fonte, reperitur jurisdictio: alii *Inferiores*, qui jurisdictionem, tanquam ex fonte, à primis hauriunt, & participant. Inter omnes, in foro Ecclesiastico, primus est R. Pontifex, qui dicitur Papa, id est, Pater Patrum, Patriarcha Lateranensis, & Episcopus Romanæ Diocesis: ubi per Vicarium Generalem suam jurisdictionem exercet. Variis nominibus in jure, & à DD. frequenter nominatur: dicitur enim Sanctissimus, Beatissimus, Episcopus universalis Ecclesiæ, Episcopus totius Orbis, Episcopus Episcoporum, Ordinarius Ordinariorum, Caput Ecclesiæ, Pastor universalis Fidelium, Princeps Principum, Dominus domitantium, Summus Sacerdos, Vicarius Christi, Petri Successor: Sponsus Ecclesiæ, &c. *Barb. de Jur. Eccles. lib. 1. cap. 2. ex n. 1. Bellarm. de Sum. Pontific. & alii com.* ipse tamen se ob humilitatem servum servorum Dei appellat. Divus enim Petrus, ejusque successores, juxta Civilem, & Politicam gubernationem, Hierarchiam Ecclesiasticam stabilierunt. Sic Romæ, ubi erat Imperator, Summus Pontifex Sedem collocavit. In Urbibus, ubi erant primi Flamines, & Doctores Legis, Patriarchæ, ubi Archiepiscopi, in aliis Civitatibus Episcopi fuerunt constituti, suasque Chathedras collocarunt. *C. 1. l. 2. D. 80. C. 1. D. 99. C. 1. de Privileg.* ubi S. Leo ait: *Ut tuæ veritatis, quæ in omnium Gentium revelabatur salutem, efficacius se ab ipso capite per totum mundi corpus effunderet.* Denique Chorepiscopi in Pagis ordinabantur, ut essent quasi cooperatores Episcoporum. *C. 4. l. 5. D. 68. Gonz. in C. 1. de Privileg.* Et nos supra diximus aliquid de eorum officio, & extinctione.

325 Pontifex ergo est infallibilis in definiendis controversiis fidei, & morum, in quibus non potest errare loquens ex Cathedra, hoc est intendens aliquid pro fidei articulo, vel pro sana doctrina, ut Supremus Pastor, Pater, & Caput Ecclesiæ definire. Et quidem hoc habet inde-